

DONKERE TIJDEN

door

THEODORUS VAN DER GROE

THEODORUS VAN DER GROE

Theodorus van der Groe werd in 1705 te Zwammerdam geboren. In 1730 werd hij bevestigd tot predikant te Rijnsaterwoude. Deze gemeente verwisselde hij in 1740 met die van Kralingen. Daar is hij gebleven tot zijn overlijden in 1784.

Hij heeft veel preken nagelaten, maar ook andere geschriften. Hiervan mag "De toetssteen der ware en valse Genade" wel zijn hoofdwerk genoemd worden.

De preek die u hierbij wordt aangeboden is herschreven in de taal en stijl van het tegenwoordig Nederlands uit het boekje: "De genezing van den blinden Bartimeüs", uit het aanhangsel: 'benevens drie andere belangrijke meditatiën', de tweede preek, uitgave J.J. Groen & Zoon te Leiden.

-.-.-.-.-

DONKERE TIJDEN

door

THEODORUS VAN DER GROE

"Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht. De goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen".

Micha 7 vers 1-2a

Er zijn veel verschillende kenmerken, waardoor men Gods vrome dienstknechten en de werkelijk godzalige leraren van Zijn Woord in de wereld kan kennen. Tevens kan men hen daardoor van de valse profeten en huurlingen onderscheiden. Vooral als ze in een geesteloze, boze en onvruchtbare tijd leven, waarin de Heere met Zijn Geest van een volk geweken is, zal men Gods getrouwe dienaren onder andere hieraan kennen: dat ze zich de droevige ellende van Sion ernstig ter harte nemen, en over de algehele onbekeerlijkheid en afval van het volk met groot verdriet zuchten, kermen en wenen. Hun gehele gedrag, zowel in de afzondering voor God als in het openbaar voor de mensen, is er een levend bewijs van hoe zij mensen zijn die 'zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden van Jeruzalem gedaan worden', Ezechiël 9:4.

Als men in een tijd van diep verval merkt dat de predikanten zorgeloos zijn, dan kunnen we wel concluderen, dat zulke mensen geen trouwe dienstknechten van God zijn. Dat geldt zeker in een tijd waarin alle mensen hun weg voor de Heere verdorven hebben en waarin de godsdienstige gebruiken in grote mate ongezegend en onvruchtbaar blijven. Zij behoren tot de kwade herders, die niet de kudde maar alleen zichzelf weiden, en die het grote en heilige ambt dat hun opgedragen is, schandelijk misbruiken. Van hen heeft de Heere onze God gezegd, dat zij zonder indruk, wereldsgezind en hoogmoedig zijn. Zij bekommeren zich in hun dagelijks bezig zijn weinig over 'de verbreking van Jozef', maar u merkt dat zij hun aandeel hebben in de overal ingeslopen ver-

dorvenheid, ijdelheden en hoogmoed van deze wereld. Wee de herders van Israël, die zichzelf weiden, staat er in Ezechiël 34:2.

Een oprechte en trouwe dienstknecht van God kan niet anders dan altijd en overal een diepe indruk in het hart omdragen van de droevige goddeloosheid en onbekeerlijkheid van de mensen. Hij beseft dat de Heere uit het midden van een land of volk geweken is. Dat is zo als de Heere hem laat leven in een boze tijd van groot verval en geestelijke onvruchtbaarheid, zoals wij nu helaas beleven. Gods knechten moeten daarover in verborgen plaatsen steeds wenen. De Heere, Die een Kenner van de harten en nieren is, moet kunnen zien, dat hun tranen dag en nacht voor hen tot voedsel zijn, en dat zij hun rechtvaardige zielen dagelijks kwellen voor Zijn aangezicht vanwege de ongerechtigheden van de mensen.

In hun hele doen en laten en in hun maatschappelijk verkeer met de wereld moeten zij tegenover alle mensen getuigen van hun bittere rouw en droefheid over de zonden van het land. Zij moeten dat doen, hóe de wereld hen daarom ook zou haten en hen voor de meest moeilijke en zelfs voor schijnheilige mensen zou uitmaken; voor mensen die hun hoofd buigen als een bies. Zij moeten dat doen, wélke smaad, laster en vervolging zij daarvoor ook moeten meemaken.

O, als God Zélf hen doet zuchten, dan zullen zij zich hiervan weinig aantrekken. In al hun preken gericht tot het volk moeten zij door goddelijke kracht optreden als oprechte boetepredikers. Met alle onbeschroomdheid en vrijmoedigheid, steunend op de Naam van de Heere, moeten zij met luide stem waarschuwen tegen de zonden en ongerechtigheden. Zij moeten daarover bitter wenen, de zonden openlijk aanwijzen en ze in de Naam van God scherp bestraffen, zonder daarin op een verkeerde manier te ontzien belangrijke of minder belangrijke mensen, of zij nu een ambt bekleeden in kerk of wereld of niet.

Helaas, het is mogelijk dat wij in deze tijd heel weinig voorbeelden van zulke trouwe dienaren van God kunnen vinden. De wereld mag nú dit grote geluk niet smaken, maar in vorige eeuwen heeft God veel van zulke dienaren en godsgezanten in de wereld uitgezonden: een Noach in de eerste wereld; een Lot in Sodom; een Ezra, David, Jeremia, Ezechiël, Daniël en vele andere heilige mannen. Zij hebben hun hart dag en nacht gekweld vanwege de zonden en onbekeerde staat van de wereld, en daartegen in de Naam van de Heere trouw geprofeteerd.

Zo'n man was de profeet Micha, die hier in de tekst aan ons wordt voorgesteld als een ijverig en trouw boeteprediker voor het Joodse volk. Hij verheft zijn stem in een allerbitterste klacht over de jammerlijke onbekeerlijkheid en geesteloosheid van het gehele land, en roept in diepe droefheid van zijn ziel: *Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht. De goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen.*

De profeet Micha heeft in ongeveer dezelfde tijd geprofeteerd als de profeten Jesaja, Amos en Hosea. In die tijd waren beide volken, Juda en het Tienstammenrijk, heel erg bedorven en door afgoderij en allerlei goddeloosheden van de Heere afgeweken, zodat zij helemaal niet meer leken op een volk van God, maar eerder op een ongelovig en heidens volk dat de ware God van de hemel nooit heeft gekend. In hun goddeloosheid waren zij naar de ervaring van de profeet zó verhard en onbekeerlijk, dat alle middelen tot hun verandering helemaal onvruchtbaar waren. Zij wilden naar de stem van God niet horen! Daarom heeft Micha met groot verdriet en bitter zuchten onder hen geprofeteerd.

Hij bestrafte de zonden van groot en klein heel ernstig en vrijmoedig, terwijl hij hen bedreigde met de verschrikkelijke oordelen van God, die naderhand in de Babylonische en Assyrische ballingschap over hen gekomen zijn. Hij vermaande hen zeer krachtig, dat zij zich tot de Heere hun God moesten bekeren en hun zonden en goddeloosheden moesten verlaten door zonder verder uitstel en met Gods genade te beginnen met een oprechte verandering van alles wat op zo'n droevige manier verkeerd en bedorven was in kerk en maatschappij, in de huisgezinnen en in ieders hart en levenswandel.

Daarbij maakte hij, naar de opdracht en gewoonte van de profeten, er vooral werk van om de weinige werkelijk vrome en godzalige mensen die in die boze tijd nog in het land woonden, in opdracht van de Heere met de liefelijke beloften van Zijn genade in Christus te versterken en te

troosten. Ook moest hij hen heel ernstig vermanen om in geduld, geloof en lijdzaamheid te volharden, en tevens om godzalig te leven in ijver en standvastigheid en vruchtbaar te zijn in de Heere. In onze tekst geeft de profeet ons een heel droevige, maar niet minder duidelijke beschrijving van de algehele geestelijke ellende en verdorvenheid van het volk. We horen daaruit in welke diep vervallen toestand Juda en Israël in die tijd verkeerden, zodat er bijna nergens meer enige oprechte vroomheid en godzaligheid te bespeuren was.

De profeet begint zijn prediking met een heel bewogen uitroep en een diepe klacht, waarmee hij de smartelijke droefheid van zijn ziel over de rampzalige verdorvenheid van het volk openlijk laat blijken. Hij zegt immers: *Ai mij!*

Vervolgens spreekt hij over de situatie zèlf met een heel gepast beeld, als hij zegt: *want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht.*

Tenslotte verduidelijkt hij dit nog meer, als hij zegt: *De goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen.*

I.

De profeet begint zijn prediking in het openbaar en voor ieder hoorbaar met een heel bewogen en bedroefde uitroep: ai mij! Het lijkt alsof hij zegt: o, ik ben zo ongelukkig, bedroefd en angstig! Wat is het mij bang om het hart! Wat een grote smart en benauwdheid heb ik, dat ik in zó'n boze en geesteloze tijd leef! Ai mij!

Meermalen komen we in de prediking van de profeten dergelijke klachten en benauwde uitroepen tegen, waaruit ze laten blijken dat ze een bedroefd hart hebben over de ongerechtigheid van het land. Zo riep David eens uit: O wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten van Kedar woon, Psalm 120:5. Jeremia zei: Wee mij, mijn moeder, dat gij mij gebaard hebt, een man van twist, en een man van krakeel voor het ganze land, Jeremia 15:10. En: Och dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een springader van tranen! Jeremia 9:1. Zo is het hier ook. Ai mij! zegt de profeet.

Er liggen in deze uitgeroepen klacht drie dingen opgesloten.

Eerst: de angst en droefheid van de profeet over de boze tijd is heel groot. Hij kon die niet langer meer voor zichzelf houden of verbergen. Zij kwam nu over zijn lippen; hij moest het uitroepen, er-over wenen en openlijk zijn verdriet uiten, zoals dit altijd gaat als men heel ernstig bedroefd is.

Dan: de droefheid van de profeet wordt luidkeels geuit en door ieder gehoord. Hij maakte zijn verdriet met deze bittere uitroep voor het hele volk openbaar; hij wilde dat het door iedereen gezien en gehoord werd, hoe diep de smart in zijn hart was en hoe verslagen hij was over de algehele goddeloosheid. Allen waren nu zó afgeweken van de Heere en leefden op zó'n verschrikkelijk verdorven manier! Het is alsof hij wilde zeggen: o Juda, o huis Israëls, hoort het toch en beseft toch, hoe verschrikkelijk angstig mijn ziel is over uw droeve weigering om boete te doen en over uw onbekeerlijkheid. Niemand van u wil naar de stem van God horen. Ai mij! O, hoe bang is mijn hart, mijn ingewand, mijn ingewand! Ik heb barenswee, o wanden mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen, Jeremia 4:19.

Als laatste ligt er ook een bittere klacht in van de profeet over zichzelf; hij schreeuwt zijn eigen ellende en droefheid openlijk uit. Hij beklagt zich over zijn groot ongeluk, dat hij in zo'n rampzalige tijd van diep verval moet leven. Het was immers een tijd waarin al het volk van de Heere was afgeweken en waarin niemand Hem wilde kennen of vrezen, wélke moeite de Heere daartoe ook aanwendde door middel van Zijn dienaren, de profeten, die Hij vroeg en laat tot Israël en Juda zond om hen tot boete en bekering te brengen.

Leer hieruit, geliefden, wat het werk is van Gods vrome dienaren, de predikers van Zijn Woord. Als zij in een donkere tijd met al hun roepen en preken bij het volk geen gehoor kunnen vinden, omdat iedereen onverbeterlijk aan zijn zondige weg vasthoudt, dan moeten ze in hun hart daarover helemaal verslagen en bitter bedroefd zijn. Ze moeten hun rouw en droefheid vervolgens niet verbergen, maar die aan de hele wereld bekend maken. Ze moeten daarover openlijk spreken, daarover wenen en hun droefheid uiten, en alle blijdschap en vrolijkheid van zich weg doen. Ze moeten daarna zichzelf beklagen en een wee over zich uitroepen. Daarmee laten ze zien dat ze trouwe

dienaren van God zijn, die het werkelijk erg vinden dat Gods heilige Naam onteerd wordt, en die de zondige ongerechtigheid en het afwijken van de Heere door het volk geheel en al verfoeien. Daarmee moeten zij zich véér houden van de slechte en goddeloze mensen en openlijk laten zien, dat ze niet de minste gemeenschap aan hun werken van ongerechtigheid willen hebben. Zij die zich in een donkere tijd van diep verval en gebrek aan elke vorm van vroomheid ánders gedragen, zijn nooit trouwe dienaren van God. Het is daarom beslist niet genoeg de zonden te noemen en die te bestraffen (of enige daarvan), maar het moet gebeuren met zo'n 'ai mij!' als wij hier van de profeet horen.

Maar deze grote droefheid van het hart mag geen ongelovige en verdrietige moedeloosheid zijn, maar een heilige en geestelijke droefheid, die samen gaat met een stil geduld en vertrouwen op God en met een ootmoedig uitzien naar en wachten op de Heere, dat Hij Zichzelf in deze weg toch ook nog zal verheerlijken, zoals het was met de profeet. Ziet wat dit betreft vers 7: maar ik zal uitzien naar de Heere, ik zal wachten op de God mijns heils, mijn God zal mij horen.

Let ook op de ongelukkige toestand van het volk, als de profeten en dienaren van God zo bitter klagend en met veel benauwdheid en zuchten de dienst bij hen moeten waarnemen. O, de Heere hoort het kermen en zuchten van Zijn dienaren. Hun geroep klimt tot Hem op in de hemel en Hij zal daarom zeker het volk dat Zijn trouwe dienaren zó heeft doen zuchten, eens ernstig straffen en het hun toerekenen, vooral wanneer ze er geen acht op geslagen hebben. Daarom vermaande Paulus de Hebreëen om toch hun voorgangers gehoorzaam en onderdanig te zijn, Hebreëen 13:17.

Merkt wat dit betreft ook op, dat de openlijke verzuchtingen en de klagende uitroepen over de algehele goddeloosheid in een donkere en geesteloze tijd helemaal niet bespottelijk zijn, zoals de ellendige en verblinde wereldse mensen menen. Die willen alleen maar stil liggen op de drab van hun onbekeerlijkheid en zorgeloosheid. Ook de profeten en al de geheiligde kinderen van God hebben altijd zo gehandeld. Die uitingen waren beslist niet huichelachtig, maar bewezen juist hun oprechte rouw en hartelijke droefheid over de zonden van het land en de toekomstige zware oordelen van God, die de goddeloze mensen niet konden of wilden zien. Dat bemerken we ook in deze profetie, Micha 1:8-9. Laat de wereld spotten, zoveel zij wil, met het 'ai mij!' van Gods vrome kinderen en dienaren hier op aarde, maar zij zullen ook eens hún 'ai mij!' moeten uitroepen, eeuwig in de hel, terwijl de Heere dan al de tranen van de ogen van Zijn dienaren voor altijd zal hebben afgedroogd.

In deze zaken ligt echter ook een grote troost en bemoediging voor Gods arme kinderen en dienstknechten, die nu in deze wereld leven. Zij zijn niet de enigen die in een diep vervallen en geesteloze tijd leven, en dagelijks het 'ai mij!' uitroepen over de algemeen geldende goddeloosheid en onbekeerlijkheid van de mensen. De profeten en al Gods vrome kinderen zijn hun daarin voorgegaan. Zij hebben een wolk van getuigen rondom zich van mensen, die allen met hen de strijd in dit strijdperk hebben gestreden, de loop geëindigd en het geloof behouden hebben. Nu pralen hun hoofden reeds met de kroon der rechtvaardigheid die de Heere, de rechtvaardige Rechter, hun in die dag geven zal, 2 Timotheüs 4:8. Dit zal in deze wereld altijd het lot zijn van het volk van de Heere, en van Zijn vrome dienaren, volgens Psalm 42:12: Wat buigt gij u neer, o mijn ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige verlossing van mijn aangezicht, en mijn God. In Lukas 12:32 staat: Vreest toch niet, gij klein kuddeke, want het is uws Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven.

II.

Na dan op deze manier de bedroefdheid van zijn innerlijk te hebben blootgelegd, gaat de profeet de inhoud van zijn bittere klacht nu nader beschrijven op een figuurlijke of zinnebeeldige wijze, zoals de profeten door de Geest van God dit gewoon zijn te doen. Wij zullen hier eerst iets zeggen over de vorm van het zinnebeeld of de gelijkenis, en vervolgens over de inhoud ervan.

a. De profeet ziet hier het Joodse en Israëlitische volk als een hof of wijngaard. Dit beeld komt dikwijls in de Heilige Schrift voor, waarbij benadrukt wordt dat de Heere lange tijd grote kosten heeft gemaakt en arbeid verricht om die hof te planten, te bebouwen, te bemesten en vruchtbaar

te maken, zodat ze allerlei vruchten van gerechtigheid kan voortbrengen. Maar deze hof of wijngaard is tot op deze dag nog helemaal onvruchtbaar gebleven! Ja, de onvruchtbaarheid ervan is in de tijd van de profeet zó groot, dat het is als in de periode dat de oogst is ingezameld en zelfs ook de nalezing van de oogst al is binnengehaald. Er is dan nergens in de wijngaard meer enige vrucht of druif overgebleven om te eten!

De profeet spreekt eerst over de oogst: *Want ik ben gelijk, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld.* Het grondwoord betekent in het algemeen: allerlei zomervruchten, zoals Amos in een gezicht een korf zag, waarin allerlei smakelijke zomervruchten dooreen gemengd waren, Amos 8:1. Maar omdat het beeld dat de profeet gebruikt, hier vooral op een wijngaard en op de wijnoogst slaat, betekenen deze zomervruchten de vruchten van de wijnstok, de druiven die in het land Kanaän heel zuiver en voortreffelijk waren. Als ze goed rijp geworden waren, moesten ze tijdens de wijnoogst worden geplukt en ingezameld, zowel om die kostelijke vruchten uit de hand te eten als om die te persen en daar smakelijk druivensap en heerlijke wijn van te maken.

Verder spreekt de profeet in het bijzonder over de nalezing, die na de wijnoogst plaatsvindt. De Heere God had de kinderen van Israël uitdrukkelijk geboden in verschillende wetten (zoals in Leviticus 19 en 23, en Deuteronomium 24), dat zij in de oogst altijd iets van het gezaaide en gemaaide op het veld moesten laten. Dat gold ook voor de wijngaarden, de olijven, kortom voor alle vruchten. Daarvan moest men er laten liggen op de grond of laten overblijven aan de bomen ten behoeve van de armen, de vreemdelingen, de weduwen en wezen, die niets hadden om te oogsten. Dan mochten die mensen komen en de nalezingen doen van de overgelaten vruchten, om die te verzamelen en er zich mee te voeden en in het leven te behouden.

Daarvan zien we een voorbeeld in Ruth, de Moabietische, een arme jonge vrouw, die op de akker van Boaz, in de buurt van Bethlehem, de her en der verspreide en overgebleven aren verzamelde. We weten hoe Boaz, die zijn goedheid tegenover haar toonde, zijn maaiers opdracht gaf om een ruime nalezing voor haar te laten liggen, Ruth 2. Zo ging het nu ook in de wijnoogst. Als die achter de rug was, kwamen de arme en behoeftige mensen, die de nalezing in de wijngaard voor hun rekening namen. Ze verzamelden al die rijpe druiven, die op de grond gevallen waren of hier of daar nog naar Gods bevel aan de wijnstokken overgelaten.

Omdat er doorgaans veel van zulke behoeftige mensen waren, deden zij meer dan één nalezing, zodat de profeet hier dan ook van nalezingen – dus in het meervoud - spreekt. Wat de één nog overgelaten mocht hebben, haalde de ander weer weg, zodat de wijnstokken helemaal leeg en kaal waren als de nalezingen na de oogst hadden plaatsgevonden. Alle goede en rijpe vrucht was dan weg; alles was grondig afgeplukt. Daarom zegt de profeet hier ook nog: daar is geen druif om te eten. Het is alsof hij zegt: er wordt niet één goede druif meer aan de wijnstok gevonden, die geschikt is om te eten. Tevergeefs loopt men overal te zoeken. Er is geen eetbare of smakelijke druif meer overgebleven. Alles is opgeraapt en weggehaald. Zo geeft hij met dit beeld aan, dat er een geheel en volledig gebrek aan vruchten is.

Hij voegt er aan toe: *mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht.* Sommige uitleggers willen hierin de eerste en vroegrijpe vijgen zien, die in Kanaän groeiden, vijgen die om hun smakelijkheid heel erg geliefd waren. Het grondwoord is echter een algemeen woord, dat zonder onderscheid allerlei vroegrijpe vruchten aangeeft, die vooral geliefd waren omdat ze zo vers en ook zo lekker waren. Men verlangde dan ook heel erg naar het rijp worden van deze vruchten. Onze statenvertalers hebben het dan ook in het algemeen heel goed zo weergegeven. Het is echter ook duidelijk, dat de profeet nú in het beeld wijst op de vrucht van de wijnstok.

Om kort te zijn, hij wil hiermee twee dingen duidelijk maken. In de eerste plaats zegt hij, dat de druiven die na de oogst én de nalezing nog aan de wijnstok waren overgebleven, niet goed en niet eetbaar waren. Hij kon daaraan zijn hart niet ophalen. Nee, het waren wrange, bittere en onrijpe druiven, die aan de wijnstok niet rijp waren geworden en die men daarom niet eens geplukt had, omdat zij toch nergens voor deugden. Óf anders waren het verdorde en verrotte druiven, die aan de wijnstok al bedorven waren. Zulke walgelijke druiven kon de profeet niet eten, want hij wenste vroegrijpe vruchten, dat wil zeggen: goede, aangename en smakelijke druiven, die zoet waren en geschikt om te eten.

Ook laat hij hier zijn grote smart en verdriet blijken, omdat hij merkte dat de wijngaard helemaal geen vruchten had. Hij had immers trek en zin in vroegrijpe vruchten, in zoete en smakelijke druiven, terwijl er ondertussen nergens meer één goede druif voor hem te vinden was om te eten. Het kon toch niet anders of dit moest voor zijn hongerige ziel heel smartelijk zijn! Hiermee is de vorm van het beeld waarvan de profeet zich bedient, naar onze mening voldoende duidelijk gemaakt.

b. Nu de inhoud van het beeld. De profeet laat ons de geheel vervallen en onvruchtbare toestand van Juda en Israël zien. Dat was een volk dat de Heere als een geestelijke hof of wijngaard in Kanaän geplant had op een vruchtbare heuvel. Wij kunnen dit vooral zien in de twist van de Heere met Zijn wijngaard, zoals de profeet Jesaja die voor ons beschrijft in hoofdstuk 5. Van deze wijngaard laat de profeet ons door middel van dit beeld vier dingen zien, waardoor de rampzalige toestand ervan heel duidelijk voor ons wordt.

Door te zeggen dat hij was als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld, laat hij ons de oude situatie van Israël en Juda zien, toen deze twee nog tot één volk verenigd waren en zij door de Heere in Kanaän als een sierlijke wijngaard geplant en ook opgegroeid waren.

In de dagen, toen Jozua en de oudsten na hem over hen regeerden, waren zij als een goede en vruchtdragende wijnstok, waarvan de Heere van jaar tot jaar Zijn zomervruchten inzamelde. Zo wordt ons immers de toestand van het volk in die tijd getekend in Richteren 2:7. Het volk diende de Heere al de dagen van Jozua en al de dagen der oudsten, die lang geleefd hadden na Jozua, die gezien hadden al dat grote werk des Heeren, dat Hij aan Israël gedaan had. Welnu, toentertijd was het in Israël de tijd van de wijnoogst van de Heere, toen Hij Zijn zomervruchten van hen ingezameld had.

Want in die tijd werd de zuivere godsdienst in Israël ongeschonden bewaard en zij onthielden zich van elke vorm van afgoderij. Ze eerbiedigden ook de twee tafelen van de goddelijke wet, en de rechten en inzettingen van de Heere werden door het volk met grote nauwgezetheid onderhouden. De zonden en het kwaad werden toen gestraft, en het goede werd beloond. De overheden vreesden de Heere en waren goede voorgangers voor het volk en regeerden naar de wet van de Heere in alle zegen en voorspoed.

De priesters en leviëten bedienden hun ambt met ijver en stichting. Ze leerden de waarheid op een zuivere manier en onderhielden die ook. Ze deden alles naar Gods inzettingen. Ze handhaafden de tucht op een goede manier en wandelden in vroomheid in de wegen van de Heere voor de ogen van het volk. De gemeente diende en vreesde toen ook de Heere, omdat ze zulke goede overheden hadden, en zulke goede leiders en leraren in het godsdienstige leven. Ze leefden naar de wet van de Heere, die hun dagelijks werd onderwezen. Ze geloofden de Heere en onderhielden Zijn rechten en inzettingen. Ze haatten de zonden en de goddeloosheid en hadden het recht lief in hun hele doen en laten. Ze eerbiedigden de godsdienst en de heilige waarheid en gedroegen zich dus als een volk van de Heere. Zo was het in ieder geval wat het uiterlijke betreft. Er waren toen ook veel ware en oprechte vrome mensen onder het volk, die met hun hele hart de Heere vreesden, in Zijn wegen wandelden en zich hielden aan Zijn verbond om daarvan niet af te wijken, ter rechter- of ter linkerhand.

Kortom, de Heere was toen in het midden van Israël en woonde met Zijn Geest en genade onder hen. Hij zegende het volk met allerlei vrede en voorspoed. Ze waren machtig en gelukkig tegen hun vijanden, de Kanaänieten, die ze door hun wapens overwonnen en van wie ze het land innamen. Nooit is er een tijd geweest, waarin de Joodse natie méér gebloeid heeft en een betere positie innam, dan in de dagen van hun eerste 'planting' en vestiging in het land Kanaän. Toen waren ze als het ware in hun eenvoudige kindsheid. Toen wisten ze niet in het minst van al die ongerechtigheden en goddeloosheden, waarin ze later tegelijk met het toenemen van hun uiterlijke voorspoed gaandeweg op een heel jammerlijke manier vervallen zijn. Daarom mogen wij deze tijd op goede gronden houden voor de tijd van de wijnoogst van de Heere, toen Hij de zomervruchten van Israël, Zijn wijngaard, met blijdschap had ingezameld.

Maar helaas! Die tijd van de geestelijke wijnoogst heeft in Israël niet lang geduurd. Er zijn al heel gauw andere tijden op gevolgd, waarin de Heere niet meer een volle oogst, maar slechts enkele nalezingen van Zijn wijngaard ontvangen heeft. Al spoedig zijn ze onder hun richters begonnen van de Heere af te wijken en zich tot de vreemde goden van de heidenen te wenden. Gaandeweg is hun afval toegenomen en de slechtheid van het volk steeds groter geworden. Zelfs toen hun positie uitwendig gezien beter en voorspoediger werd, en zij een gevreesd volk in de wereld om hen heen geworden waren, werden zij in wezen dáárdor toch nog méér bedorven. De ene tijd ging het eens beter; in een andere tijd was het weer erger met hen gesteld, maar vanaf de tijd dat de oudsten die na Jozua regeerden, gestorven waren, tót de dood van Salomo toe, heeft de Heere nooit iets méér van de Joodse wijngaard gehad dan alleen maar enige nalezingen, die nu eens méér dan eens minder waren.

Er bleven altijd nog enige oprechte mensen en nog enige goede dingen in Israël over als nalezingen in de wijnoogst. Maar na Salomo's dood, toen het volk in twee rijken uitéénscheurde, werd de toestand éérs van Israël en vervolgens ook van Juda gaandeweg steeds schandelijker en steeds meer ontaard. Dat was vooral nadat de ware godsdienst onder hun goddeloze koningen, profeten en priesters steeds meer door hen werd verworpen en de afgoderij openlijk werd ingevoerd. Nochtans ontving de Heere onder de hervorming van de vrome koningen van Juda, zoals Asa, Josafat, Joas en anderen, nu en dan nog enige nalezingen uit de Joodse wijngaard. Deze werden echter met de tijd hoe langer hoe slechter en minder in aantal, zoals de laatste nalezingen altijd veel minder in kwaliteit en aantal zijn dan de eerste. Het goede dat er nog overbleef, werd steeds minder en slechter. De ongerechtigheden werden dagelijks groter en meer, en breidden zich ook hoe langer hoe meer uit.

Dat ging zo door tot de tijd toen Micha profeteerde; toen was de toestand van het Joodse volk ten slotte allerellendigst. Men had geen geestelijke vruchten meer en men was ongehoorzamer dan ooit te voren. Want nu slaakt de profeet een luide kreet van verdriet; hij roept uit, dat er geen druif was om te eten! Dat betekent, dat er vrijwel niets goeds, niets meer van geestelijke waarde onder het volk was overgebleven. Geen druiven van waarheid of godsdienst; geen druiven van kennis, geloof of godzaligheid; geen vrome mensen, kortom niets goeds! De toestand van het Joodse volk was nu zó allerverschrikkelijkst slecht en bedorven als men nooit te voren onder hen gehoord of gezien had.

Wij twijfelen er niet aan, of Micha heeft dit alles geprofeteerd in de dagen van de koning Achaz, onder wiens zestienjarige regering hij het profetisch ambt bediend heeft, zoals vermeld wordt aan het begin van zijn profetie. Nu, wat een monster van goddeloosheid deze koning Achaz geweest is, en hoe verschrikkelijk hij het rijk van Juda en de gehele godsdienst bedorven heeft en hoe alles in tempel en staat door hem ondersteboven gekeerd is, kan men uitvoerig lezen in 2 Koningen 16 en 2 Kronieken 28. Als die twee hoofdstukken slechts met goed begrip en aandacht gelezen worden, zal men duidelijk kunnen zien, hoe het er met het Joodse volk nooit erger en geestelozener kon uitzien, dan in de tijd waarover Micha hier profeteert. Er werd haast niets goeds meer bij hen gevonden, en er was geen druif meer om te eten. En als het zo al met Juda gesteld was, Gods volk op de eerste plaats, met Israël stond het er beslist niet beter voor. Of de profeet zich nu tot het ene of het andere volk wendde, hij moest vaststellen dat het met beide even erg gesteld was. Hij vond geen goede vruchten meer bij één van beide; er was niet alleen geen oogst, maar er waren ook geen nalezingen meer.

Toch groeiden er aan deze twee wijnstokken wel druiven of vruchten genoeg, maar helaas, het waren geen eetbare vruchten. Zijn ziel begeerde vroegrijpe vruchten, maar hij vond bij hen niets anders dan wrange, bittere, verrotte en onrijpe druiven van allerlei openbare zonden en goddeloosheden. Hij moest ervan walgen, en zijn heilige ziel, die alleen het goede begeerde, kon er niets van eten. Men behoeft deze profetie van Micha slechts met aandacht helemaal door te lezen, en ook de profetieën van Jesaja, Amos en Hosea, die in ongeveer diezelfde tijd geprofeteerd hebben. Dan zal men er heel volledig in zien afgeschilderd een levendig tafereel van al die vele gruwelen en ongerechtigheden en dat verschrikkelijke verval in de godsdienst, waarin zowel Juda als Israël in die tijd waren vervallen. Er zou al een preek op zichzelf en nog veel meer nodig zijn om alleen maar de feiten bij hun naam te noemen en al hun goddeloze handelingen één voor één met

de vinger aan te wijzen. Die waren het gehele volk volledig gaan beheersen. Dat gold voor de overheden en de onderdanen, voor geestelijk en werelds ingestelde mensen, voor ouden en jongen, voor rijken en armen. In het kort zal ik eens enige voorbeelden noemen, die de profeet in zijn profetie in het bijzonder aanhaalt en ernstig bestraft.

De verdorvenheid van de overheidspersonen was heel erg groot. Zij waren totaal onrechtvaardige en tirannieke bestuurders, die alleen maar letten op hun eigen goede positie, en niet op de eer van God of de welstand van hun onderdanen. Zie hiervoor hoofdstuk 3.

De rechters waren geheel onrechtvaardig en maakten gebruik van het recht om zich te wreken. Al de gezagsdragers en ambtenaren in het staatsbestel handelden goddeloos tegen eed en plicht in. De oprechtste onder hen was scherper dan een doorn, hoofdstuk 7:3-4.

Ook de priesters en levieten waren heel erg slecht. De priesters en degenen die het volk moesten onderwijzen waren volledig trouweloos. Ze bedrogen en misleidden het volk en lieten hen in hun zonden gaan. Ze gaven geen acht op de waarheid, op vroomheid en godsdienst, op de wet en haar handhaving, maar ze letten alleen op hun eigen eer en grootheid, hun vleselijk gemak en voordeel. Ze waren herders, die alleen maar zichzelf weidden en niet de kudde.

De godsdienst was volledig verworpen. De heilige instellingen werden schandelijk veracht. In plaats daarvan heersten niet anders dan menselijke regels. Er was een geesteloze sleurdienst en vuile afgoderij had de overhand, hoofdstuk 6:16.

Omdat het volk (dus de gemeente) door zulke slechte leidlieden werd voorgedaan, hoorde men niet meer naar de trouwe profeten van de Heere. Ze keerden hun juist de nek toe en vertrouwden op de valse herders, die hen verleidden en verkeerde dingen tot hen spraken, hoofdstuk 2:6 en 11.

In het algemeen gesproken: zij leefden openlijk in alle zonden en gruwelen, ze deden allerlei onrechtvaardige dingen, ze pleegden geweld en verdrukten elkaar, hoofdstuk 2:1-2 en 6:10, enz. Het liegen en bedriegen had hen zó in de macht gekregen, dat er geen waarheid of vertrouwen meer bij de mensen te vinden was, hoofdstuk 6:12 en 7:5.

In de huisgezinnen heerste de grootste verwarring. De zoon verachtte de vader, de dochter stond op tegen haar moeder en de schoondochter tegen haar schoonmoeder; de huisgenoten waren onderling elkaars vijanden, hoofdstuk 7:6.

Uit deze enkele voorbeelden die de profeet aanhaalt, mag men oordelen, hoe het met alle andere dingen gesteld was. Alle heilzame verplichtingen en wetten waren verbroken en alle zonden en ongerechtigheden hadden de overhand gekregen. Zie, zulke wrange en bittere druiven, zulke druiven van Sodom groeiden er thans aan deze Joodse wijnstok. Er werden in het geheel geen goede druiven gevonden, hoe de profeet ook verlangde naar een vroegrijpe vrucht.

Nadat de profeet al deze dingen op zinnebeeldige wijze heeft voorgehouden, gaat hij dat nu vervolgens nader bevestigen met deze duidelijke woorden: *de goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen.*

Wegens de al verstreken tijd kunnen we deze woorden nu maar heel kort verklaren.

De profeet zegt, dat de goedertierene vergaan is. Onder 'goedertierenen' verstaat hij werkelijk vrome en godzalige mensen, die onder deze stichtelijke naam meermalen met ere in de Schrift genoemd worden. Behoud, o Heere! zegt David in Psalm 12:2, want de goedertierene ontbreekt, want de getrouwen zijn weinig geworden onder de mensenkinderen. Het grondwoord, dat hier gebruikt wordt, heeft zowel een passieve als actieve betekenis, zoals men dat noemt; een goedertierene is iemand, die weldaden en goedertierenheid ontvangt, én iemand, die goedertierenheid bewijst aan anderen. Dit maakt ons precies duidelijk wat voor mens de goedertierene nu eigenlijk is, namelijk een oprecht gelovig, heilig en geestelijk mens. Een wedergeborene, die Gods genade en goedertierenheid in het hart ontvangen heeft en op grond daarvan nu ook goed doet ten opzichte van anderen en welwillend voor hen is. Om een oprecht goedertierene te zijn, zijn om kort te gaan eigenlijk de volgende drie dingen nodig, die het wezen van deze gelukzalige staat uitmaken:

1. Hij moet een wedergeboren mens zijn, die door het geloof met God in Christus verenigd is, in wiens hart de Heilige Geest het beeld van dé Goedertierene van God heeft opgericht, zodat Christus door het geloof in hem woont en in hem een gestalte gekregen heeft.

2. Door deze genade van de Heilige Geest is het vuile en onreine beeld van de satan, dat bestaat uit de natuurlijke vijandschap tegen God en zijn naaste, in hem in beginsel ten onder gebracht, en daartegenover de liefde van God in zijn hart uitgestort, Romeinen 5:5. Als een uitverkorene van God heeft hij de innerlijke bewegingen der barmhartigheid aangedaan, Colossenzen 3:12.
3. Door de genade van de Heilige Geest – Die in hem werkt - brengt hij deze innerlijke goedertierenheid nu ook daadwerkelijk in de praktijk tegenover anderen, en dit zonder onderscheid te maken tegenover elk van zijn naasten. Zelfs zijn vijanden delen hierin. Hij doet dat door alle geleden onrecht steeds te vergeven. Ook door iedereen bij elke gelegenheid die zich voordoet, te helpen en goed te doen naar ziel en lichaam, zoals de apostel hiertoe oproept: Maar weest jegens elkander goedertieren, Efeze 4:32.

Kijk, dit is werkelijk een goedertieren mens, in onderscheid van hen die slechts een algemene en natuurlijke goedertierenheid bezitten, die niet heilig of zaligmakend is. O, hoe gelukkig is de wereld als er veel zulke goedertieren mensen in haar midden zijn en daarin leven! Maar, helaas, zulke mensen heeft de profeet in zijn tijd niet mogen zien. Integendeel, hij moest uitroepen: de goedertierene is vergaan uit het land! Daarmee wil hij zeggen dat de vrome en goedertieren mensen vrijwel allen gestorven waren. De Heere had ze weg geroepen en tot Zich thuis geroepen vóór de dag van het kwaad. Hij bedoelt daar ook mee, dat anderen, die vroom en goedertieren geleken hadden, in deze donkere tijd weer waren afgefallen en uit vleselijke berekening nu de algemene verdorvenheid en goddeloosheid waren gevolgd.

Ten slotte wil hij hiermee zeggen dat de weinige echt vrome en goedertieren mensen die nog in het land overgebleven waren, in ernstige mate waren vervallen en afgezakt onder invloed van de stroom van algehele verdorvenheid. Het zou ook kunnen zijn dat zij zich nu schuilhielden voor de vervolgingen van de goddeloze mensen, zodat ze niet meer in het openbaar gezien werden en niet openlijk voor de eer en de zaak van God durfden uitkomen en in de bres staan. Zo was het met die zeventuizend mensen, die in de tijd van Elia in Israël hun knieën voor de Baäl niet gebogen hadden. De profeet zou niets van hen geweten hebben, als de Heere Zelf het hem niet had geopenbaard. Wel, op zo'n manier was de goedertierene nu vergaan uit het land.

De profeet voegt er ten slotte nog aan toe: *en er is niemand oprecht onder de mensen*. Er kan ook gelezen worden: er is niemand recht onder de mensen, want het grondwoord betekent eigenlijk iemand die recht is en recht wandelt naar de wet van de Heere, en die alle zondige afwijkingen en verkeerde dingen van harte haat en daarvan wegvlocht. Dus een rechte of oprechte is iemand in wiens hart de Geest van God woont, Die een Geest van waarheid en oprechtheid is. Een dergelijk mens is iemand die door een waar geloof met God in Christus verenigd is. Hij heeft God en Zijn heilige wet ook van harte lief. Ook haat en verfoeit hij van harte elke vorm van bedrog en trouweloosheid, en elke vorm van geveinsdheid en huichelarij, terwijl hij alléén maar z'n vermaak vindt in de rechte wegen van de Heere. Tenslotte handelt hij door de genade van de Heilige Geest vanuit die heilige overtuiging ook op ernstige wijze, om in zijn dienen van de Heere en in al zijn doen en laten, zonder onderscheid, oprecht voor God en mensen te handelen.

Kijk, dit is een rechte of oprechte, van wie David spreekt als hij ons vermaant in Psalm 37:37: Let op de vrome en zie naar de oprechte. Zulke oprechten zijn er in alle tijden maar heel weinigen in de wereld geweest. In het bijzonder waren er maar heel weinig van hen in de tijd van de profeet, die hier uitroept: er is niemand oprecht onder de mensen. Dit is evenwel niet in volstrekte zin bedoeld, alsof er in deze tijd in Juda of Israël niet één vroom of oprecht mens meer was. Want dat er beslist nog enkele oprechten onder het volk waren, blijkt alleen al duidelijk genoeg uit de vertroosting en beloften van de Heere, die de profeet nog steeds voor hen heeft opgeschreven en ingevoegd in zijn profetie.

Maar het maakt wel duidelijk, dat hun getal bijzonder klein was, zodat zij, in vergelijking met de grote menigte van het goddeloze en bedorven volk, nauwelijks nog verdienen genoemd te worden. Het laat ook zien dat die enkele oprechten die zich nog onder het volk bevonden, wegens hun groot verval en hun geesteloosheid heel weinig blijken van oprechte vroomheid vertoonden, maar

allen schuldig waren aan onoprechtheid en geveinsdheid voor God. Zij pasten zich aan en gaven toe aan de algemeen verbreide verdorvenheid van de tijd.

Het maakt ook duidelijk dat zij in deze boze tijd niet oprecht met de Heere omgingen en niet openlijk voor Hem uitkwamen, maar zich heel erg schuil hielden. Daardoor leek het alsof zij er niet waren; zij waren onzichtbaar. Kijk, in deze zin en deze betekenis klaagt de profeet hier, dat er niemand oprecht was onder de mensen. Zo wil hij hiermee dus de overal aanwezige geveinsdheid en huichelarij van het gehele volk aan de kaak stellen. Het is alsof hij zegt: er is niemand, noch onder de voorname, noch onder de gewone mensen. Er is niemand, of zij nu een geestelijk ambt bekleeden of niet. Het weinige wat er aan geloofskennis en godsdienst nog gevonden wordt, is alleen maar sleur. Het is alleen maar uiterlijk plechtig vertoon, gevoed door valse huichelarij. Hoe de mensen ook ingedeeld worden en in welke positie zij ook verkeren, het is alles geheel bedorven. Alles in Juda en Israël ligt verzonken in een verschrikkelijke goddeloosheid, in onoprechtheid en in huichelarij.

Wat dunkt u, geliefden! Was dit voor de profeet niet een reden voor de bitterste droefheid? Het kon toch niet anders, of hij moest zich daarover uiten in een zeer droevig gekerm en geklaag: *Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht. De goeder-tierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen.*

Hiermee hebben wij, naar we menen, de droevige klacht van de profeet nu voldoende verklaard en behandeld.

Toepassing

Laten wij hier in het kort uit mogen leren, tot welk een verschrikkelijk verval en grenzeloze verdorvenheid en rampzaligheid een volk kan komen dat God toebehoort. Een volk waarmee de Heere Zijn verbond gemaakt heeft, waaraan Hij Zijn Woord, de zuivere godsdienst en alle middelen tot zaligheid heel overvloedig geschonken heeft. Een volk dat Hij bóven alle andere volken van de aarde buitengewoon gezegend en verhoogd heeft. Dat volk kan echter door eigen schuld en afwijking van God ten slotte het slechtste en meest ellendige volk worden van alle volken onder de hemel. O, laten alle naties en volken, die met God in een verbond staan, hiervoor toch leren vrezzen en op hun uitwendige voorrechten, die zij boven anderen genieten, toch geen misplaatst vertrouwen stellen. Want niets kan hen voor een soortgelijke neergang en ellende bewaren dan alleen de genade van God en het vasthouden aan Gods verbond en heilige wetten.

Wat een smartelijk en bitter lot is het voor profeten en trouwe dienaren van de Heere, in zulke donkere tijden van algemene achteruitgang en goddeloosheid te moeten leven, waarin zij mét Micha steeds moeten kermen en luid klagend hun droefheid moeten uiten. O, er is grote genade en ondersteuning van God voor nodig om in zo'n tijd aan de Heere trouw te blijven, vrijmoedig Zijn Woord te prediken, voor Zijn Naam en eer uit te komen en zich onbesmet te houden van de gehele verdorvenheid! Toch is dit in alle tijden het lot geweest van de trouwe dienaren van de Heere: Noach in de eerste wereld, Lot in Sodom, Mozes, Elia, David, Jeremia, Ezechiël, Daniël, Ezra, en meerderen. Ja, ook de Zaligmaker Zelf hoort daarbij in de dagen van Zijn vlees op aarde, en Zijn apostelen ná Hem.

Ze hebben allen tezamen in een heel donkere en goddeloze tijd geleefd en steeds met een 'och!' of 'ai mij!' moeten prediken. Ze hebben met Micha moeten klagen over de grote geesteloosheid van het volk.

Helaas, dit is nog heden ten dage het bitter lot van de arme dienaren van de Heere. Dat geldt overal ter wereld, maar vooral hier in Nederlands kerk. Als onze ogen op een heldere middag niet dicht zijn, als het verderf en de geesteloosheid van deze tijd onze predikanten maar enigszins op het hart weegt, dan kan het niet anders, of zij moeten steeds met tranen de preekstoel op. Al onze preken beginnen met een droevig 'ai mij!' en met een hartbrekende klacht. Wij moeten Micha's taal tot de onze maken!

Had de Heere van het Joodse volk, toen Hij dat eerst als een edele wijnstok geplant had, een rijke wijnoogst ontvangen, Hij heeft een dergelijke wijnoogst ook van het volk van Nederland ontvangen

in het begin van de planting daarvan, toen het licht van de Hervorming vóór het jaar 1600 op heerlijke wijze was doorgebroken. Ruim honderd vijftig jaar geleden was het hier in ons land de gelukkige tijd van Gods wijnoogst, toen Nederlands volk, onder de hitte van zware vervolgingen, nog in zijn eerste kindsheid wandelde. Toen was er een zuivere kennis van de goddelijke waarheid en een oprechte liefde en ijver daarvoor. Er was een oprechte vroomheid en godzaligheid onder de belijders daarvan, en de vrucht daarvan kwam uit in allerlei goede werken. Er was een oprechte haat en afkeer van alle zonde en van goddeloosheden die land en volk bedierven. Er was een oprechte christelijke nederigheid en eenvoudigheid onder de mensen en een vrijwillig opgeven van alles ter wille van de Naam van Christus. Er was toen ook, voor zover de onrustige toestand van het land het in die tijd toeliet, een goed gefundeerde burgerlijke en kerkelijke regering naar Gods wet. De overheid blonk toen uit in een achtenswaardige vroomheid en nederigheid, en in liefde en eerbied voor de godsdienst.

De predikanten leefden toen naar zij preekten. Ze maakten veel werk van de hemel en heel weinig van de aarde, en hadden een heilige ijver voor God en Zijn zaak. Er lag toen een glans van oprechte vroomheid op de ouderlingen, diakenen, schoolmeesters en voorlezers. Het volk wandelde toen in de wegen van de Heere en men leed ter wille van de waarheid en de zuivere godsdienst de zwaarste vervolgingen. Hoeveel duizenden mensen hebben toen niet hun bloed voor Christus vergoten! Zoveel als wij nu – helaas! – spréken over de godsdienst, zoveel hebben die mensen toen voor de godsdienst geléden. O, wat een gelukkige tijd van de wijnoogst van de Heere! Toen daalde de Heere Jezus af in Zijn notenhof en verzamelde daar Zijn edele vruchten.

Maar ach, die gouden en gezegende tijd van de wijnoogst van de Heere heeft hier in Nederland ook niet lang geduurd. Van het jaar 1600 tot 1700 heeft God hier niet méér gehad dan enkele nalezingen na de wijnoogst. Naarmate onze zaken voorspoedig zijn gegaan wat het tijdelijke leven betreft, zijn de geestelijke zaken langzamerhand meer en meer vervallen en bedorven. Gods kerk in Nederland is in glans afgenomen, naarmate de positie van de burgers in glans toenam.

Er is nu geen tijd of gelegenheid om de oorzaak, het verdere verloop en de hele toedracht van het droevig verval van Nederlands volk en kerk in de zeventiende eeuw u hier voor ogen te stellen. God heeft vrome en geleerde mannen onder ons doen opstaan, die dit van tijd tot tijd op een eerlijke manier in hun geschriften aan Nederland hebben laten zien. Dan behoeven we iedereen die de zaak van God en van zijn eigen ziel werkelijk ter harte gaat, alleen maar te wijzen op twee bekende geschriften onder ons, namelijk het boek van Mr. Willem Teellinck onder de naam *Noodwendig vertoog, aangaande de tegenwoordige staat van Gods volk*, en de *Beschouwingen Sions* van ds. J. van Lodenstein. In die twee boeken hebben we een duidelijke spiegel voor ogen van het allerdroevigste verval van Nederlands volk en kerk, sedert de tijd van de wijnoogst van de Heere. In de dagen dat die twee godzalige mannen en getuigen leefden – van wie de namen ons oor altijd tot zegen moeten blijven – heeft de Heere maar geringe en schaarse nalezingen van ons ontvangen. Maar die zijn zelfs van jaar tot jaar nog heel erg verminderd, nadat de Geest van God uit onze kerk geweken is en de goddeloosheid en het werelds bestaan daarin de overhand gekregen hebben.

Maar wat zullen wij zeggen van de eeuw en de tijd die wij nu beleven? Helaas! Er is niets anders van te zeggen dan het woord van onze profeet: er is geen druif om te eten.

O, mijn vrienden! Dit woord mocht vandaag wel met zwarte en bloedrode letters op alle kerkdeuren van Nederland geschreven worden, en dan nóg zouden onze blinde ogen het onmogelijk kunnen lezen. Waar is nu de druif van waarheid en kennis, dat oude licht dat vroeger zo zuiver en helder op deze kandelaar heeft geschinen? Waar is de druif van het zuivere geloof, dat in vroeger tijd zonder omwegen en duidelijk overal in de kerk, naar Gods heilig Woord, geleerd werd? Daardoor was het krachtig in de harten van de mensen geworteld. Daarmee boekten zij zulke grote overwinningen op de wereld, de satan en zichzelf! Waar is de druif van oprechte vroomheid en vrees van God, die in woorden en werken steeds op de ander is gericht, en waardoor men zijn hart en levenswandel alleen maar naar Gods heilige Wet tracht in te richten?

Waar is de druif van hemelsgezindheid, waardoor de wandel van de mensen in de hemel is en al het aardse door hen met voeten getreden en veracht wordt? Waar zien we nu aan onze wijnstok de druiven van ootmoed, nederigheid, zelfverloochening, doding van het vlees, ijver voor God en zijn zaak, strijden en lijden voor Christus, geestelijke blijdschap in God, verlangen naar de hemel

en een dagelijkse voorbereiding op de dood? Helaas! Waar zijn bij ons al die vruchten van gerechtigheid, die door Jezus Christus tot prijs en heerlijkheid van God zijn? Ja, waar worden nu bij ons de edele druiven gevonden van vrome en godzalige overheidspersonen, van ijverige en vrome leraren, die in leer en leven als sterren zo helder schijnen in de hand van Christus? Waar zijn de druiven van godzalige ouderlingen en diakenen, die oprechte voorbeelden zijn van de kudde? Waar zijn de druiven van godvruchtige leden der gemeente, die Christus belijden en Hem tot eer zijn? Waar zijn de druiven van een goede kerkelijke tucht, van een eerlijke bediening van het Woord en van de heilige sacramenten? Waar zijn de druiven van een goed geordend bestuur ten opzichte van allerlei zaken in de kerk, naar Gods heilige wet en naar de voorbeelden uit de tijd van de oude christenen? Helaas! Waar zal men zulke druiven nu aan Nederlands wijnstok vinden in deze droevige en geesteloze tijd, waarin de zomervruchten ingezameld en de nalezingen in de wijnoogst voorbij zijn?

Toch... o ja, er zijn genoeg druiven aan onze wijnstok overgebleven, maar, ai mij! mijn ziel begeert vroegrijpe vruchten! Het zijn geen goede eetbare vruchten, maar ze zijn wrang, bitter en onrijp. Ze deugen niet en zijn verrot. Het zijn druiven van allerlei verschrikkelijke zonden, van land en kerk verdervende gruwelen, van goddeloosheden, van duisternis en onwetendheid. Het zijn druiven van algemeen verbreide afval van God en verdorvenheid in leer en leven. Het zijn druiven van vervloekte ijdelheid en weelde en onverdraaglijke pracht en hovaardij, waarvan ruim honderd jaar geleden zelfs geen schaduw in dit land te zien is geweest.

Tot hoe lang zou ik tot u moeten preken, als ik hier ál de bittere vruchten van Nederlands wijnstok zou opnoemen en zou laten zien dat deze dóórgedrongen zijn onder alle mensen, hoe zij ook ingedeeld worden en in welke positie zij ook verkeren.

Er zijn vruchten van atheïsme, vrijgeesterij, geestdrijverij en allerlei dwaalgodsdienst. Vruchten van huichelarij, sleurgodsdienst, ontheiliging van de dag des Heeren en misbruik van alle heilige zaken onder ons. Vruchten van verachting van Gods heilig Woord en heilige Wet, van liegen, vloeken, zweren, dronkenschap, hoerarij, overspel en veel andere zonden en gruwelen in het land.

Helaas! Ik zal het nu maar alles in één woord met onze profeet samenvatten en zeggen, dat de goedertierene ook bij óns vergaan is uit het land, en dat niemand oprecht is onder de mensen. Dat betekent niet dat er in het geheel geen godzalige mensen meer in Nederland zijn en dat er in deze tijd volstrekt niet één oprechte meer onder ons wordt gevonden. Want geloofd zij de Heere onze God, dat Hij vandaag nóg het woord van Zefanja 3:12 onder ons vervult: Maar Ik zal in het midden van u doen overblijven een arm en ellendig volk, die zullen op de Naam des Heeren betrouwen. De dochter Sions is nog overgebleven als een hutje in de wijngaard, als een nachthutje in de kommerhof, als een belegerde stad, zegt Jesaja in hoofdstuk 1:8. In Jesaja 1:9 staat: Zo niet de Heere der heerscharen ons nog een weinig overblijfsel had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn; wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden.

Maar, helaas, het getal van de oprechte vromen, van de goedertieren en oprechte mensen is nu onder ons uiterst klein geworden. Ze zijn uit ons land verdwenen. Die weinigen die er nog zijn overgebleven, zitten als het ware in een verborgen schuilplekje. Zij treuren als eenzame mussen op het dak, of ze leven bijzonder leeg en geesteloos. Ze komen in zo'n donkere tijd als de onze niet eerlijk en vrijmoedig voor de Naam van de Heere uit. Ze vrezen de haat en de vervolging van de mensen. Ze zijn als verdorde druiven in de wijngaard. Mensen in wie nog enig sap en enige bedauwing van de Geest schijnen te zijn, worden geen vroegrijpe vruchten. Zij breken niet door. God weet of ze in deze droevige en geesteloze toestand ooit rijp en eetbaar zullen worden. Hoewel er aan onze wijnstok hier en daar nog veel druiventrossen hangen die op het oog schone druiven lijken te zijn, toch zijn het helaas druiven van Sodom, als men ze van dichtbij bekijkt of als men ze plukt en wil eten. Het zijn heel wrange en bittere druiven, die men direct moet weggooien en waarvan men moet zeggen: dit zijn bedrieglijke vruchten. Ze hebben een bittere wettische smaak, zonder geur van evangelische genade. Of ze hebben een smaak van onrijpe genade, omdat de zon nog niet op hen geschinen heeft. Of ze hebben een smaak van valse en bedorven genade, van genade in de mond en in het hoofd; een smaak van ongebonden en ontuchtige genade, zonder wet en zonder regel. Of het zijn maar druiven die aan de wijnstok geplákt en er niet

aan gegroeid zijn, hoe er ook geroepen wordt: vangt gij ons de vossen, die de wijngaarden bederven, want onze wijngaarden hebben jonge druifjes, Hooglied 2:15. Nee, dit zijn geen vruchten van de Heere. Mijn ziel begeert vroegrijpe vruchten; ware genade, die in de hemel gegroeid is. Heilige genade, die ons Jezus Christus doet gelijkvormig zijn en als ranken doet blijven in Hem, als onze Wijnstok, Johannes 15.

Helaas, ai mij! Wij leven nu in zo'n donkere en geesteloze tijd. Och, dat ik in de woestijn een herberg der wandelaars had, zo zou ik mijn volk verlaten en van hen trekken, want zij zijn allen overspelers, een trouweloze hoop, zegt Jeremia 9:2. Er is geen druif om te eten.

Wat zal ik verder nog tot u zeggen, o volk van Nederland? O, onvruchtbare en geplunderde wijnstok, die wel bladeren hebt, maar geen vruchten, geen vroegrijpe vruchten! Ik moet tot u allen nog enige woorden van de Heere der heerscharen, van de hemelse Landman spreken, en dan zal ik mijn lange boodschap aan u kunnen beëindigen. Och, of u allen die woorden eens horen kon!

Gods eerste woord tot ons allen samen is uit Jesaja 5:5-6: Nu dan, Ik zal u nu bekendmaken, wat Ik Mijn wijngaard doen zal. Ik zal zijn omheining wegnemen, opdat hij zij tot afweiding. Zijn muur zal Ik verscheuren, opdat hij zij tot vertreding. Ik zal hem tot woestheid maken, hij zal niet besnoeid noch met de hak bewerkt worden, maar distels en doornen zullen daarin opgaan, en Ik zal de wolken gebieden, dat zij geen regen daarop regenen.

Dit verschrikkelijke oordeel voert de Heere reeds dagelijks tot ons verderf over ons uit, door vijanden van buiten, door zware oordelen van binnen en door Zijn Heilige Geest van ons weg te nemen. O, dat we het toch maar eens konden zien en voor ons verderf zouden vrezen.

Gods tweede woord is tot ons uit Zefanja 2:1-2: Doorzoek uzelf nauw, ja, doorzoek nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt! Eer het besluit bare (gelijk kaf gaat de dag voorbij!), terwijl de hittigheid van de toorn des HEEREN over u nog niet komt; terwijl de dag van de toorn des HEEREN over u nog niet komt.

O volk van Nederland, zo wil God zeggen, keer vandaag nog in tot uzelf, doe onderzoek naar het houden van Gods wet onder u. Doorzoek heel nauwkeurig, nu het nog kan, uw kerk, uw huisgezinnen, uw hart, leven en werk, met het oog op de beide tafels van Mijn wet. Zie dan, hoe erg het is met uw bederf, in welke vervallen toestand u leeft en hoe goddeloos en geesteloos u bent. Ik heb lang tevergeefs verwacht, dat u goede druiven zou voortbrengen, maar u hebt stinkende druiven voortgebracht, Jesaja 5:2.

Gods derde woord tot ons is uit Joël 2:13,15: Scheurt uw hart en niet uw klederen. Doe uw goddeloze kermessen, uw vervloekte weelde en hoogmoed, uw overmoedigheid en lichtzinnigheid van u weg. Blaast de bazuin te Sion, heiligt een vasten, roept een verbodsdag uit. Dat wil zeggen: hebt met elkaar een oprecht berouw en droefheid over uw zonden. Laat klein en groot in het stof neervallen, en zich kleden met zak en as. Laat kaalheid op de hoofden zijn. Doet de liefelijke luit en harp en het snarenspeel ver van u weg, omdat de Heere Zijn wijnstok nu gesteld heeft tot verwoesting en Zijn vijgenboom tot schuim, en omdat er een vuur is opgegaan in Zijn toorn! Nederlands wijnstok zal spoedig helemaal verbranden en verteren, als hij nog langer onvruchtbaar blijft. Maar ach, van wie moest het hart nu niet van droefheid breken! Er is hier in deze tijd en op deze plaats vreugde en blijdschap met runderen te doden, en schapen te kelen, vlees te eten, en wijn te drinken, en te zeggen: laat ons eten en drinken, want morgen zullen wij sterven. Maar de Heere der heerscharen heeft Zich voor mijn oren geopenbaard, zeggende: indien u deze ongerechtigheid verzoend wordt, totdat gij sterft! Jesaja 22:13-14.

Gods vierde woord is tot ons uit Joël 1:13: Omgordt u en rouwklaagt, gij priesters! huilt gij dienaars van het altaar, gaat in, vernacht in zakken, gij dienaars van mijn God, want spijsoffer en dankoffer is geweerd van het huis van uw God, daar is geen druif om te eten.

O, wil de Heere zeggen, laten Nederlands predikanten en ambtsdragers nu bitter treuren, laten zij hun droefheid uiten en roepen: Ai mij! Laten hun tranen de preekstoelen en avondmaalstafels nu overal bevochtigen. Laat nu hun geschrei groot zijn en laat hun geroep opklimmen voor Mijn aangezicht.

Gods vijfde woord tot ons is uit Openbaring 2:5: Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt en bekeer u, en doe de eerste werken, gelijk het was in de dagen van de wijnoogst des Heeren, en zo niet, Ik zal haastig tot u komen en zal uw kandelaar van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert. O volk van Nederland! Bekering, bekering alléén kan u op deze dag nog behouden; een oprechte bekering, een volkomen bekering, een algehele bekering, een zeer spoedige bekering, een publieke bekering en een dagelijks toenemende bekering. Indien deze bekering door de Geest van God niet spoedig onder ons werkelijkheid wordt, dan zullen mogelijk velen die nu hier zijn, dit woord van de Heere vervuld zien worden: Daarom zeg Ik u, dat het Koninkrijk van God van u zal weggenomen worden en een volk gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt, Mattheüs 21:43. Bekeer u dan van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls!

Hier is nóg het woord van de Heere tot een ieder van ons, Jesaja 55:7: De goddeloze verlate zijn weg en de ongerechte man zijn gedachten en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich over hem ontfermen, en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldig. Wordt dan toch allen samen behouden van de toekomstige toorn en brengt vruchten voort die de bekering waardig zijn: zomer- vruchten, vroegrijpe vruchten.

Ten slotte, Gods zesde of laatste woord luidt tot al de nog overgebleven goedertieren en oprechte mensen onder ons, wat in Zefanja 2:3 staat: Zoekt de Heere, alle gij zachtmoedigen des lands, die Zijn recht werken! Zoekt gerechtigheid, zoekt zachtmoedigheid, misschien zult gij verborgen worden in de dag van de toorn des Heeren.

Zoekt naar goedertierenheid, zoekt naar oprechtheid, zoekt het, ai mij! in deze benauwde dagen! Zoekt uw wijnstok, waarin u als ranken ingeënt bent. Zoekt uw Landman Die u reinigt, opdat u vele vruchten mag dragen in een geestelijk onvruchtbare tijd. Zoekt uw Springader, Die u elk ogenblik wil bevochtigen. Zoekt de zuivere fonteinen en de stil ruisende waterbeekjes van Gods heilige bevelen, die van de berg Libanon stromen. Zoekt de Geest Zelf, en de put van de wateren.

Mijn laatste verzuchting tot God is nu, dat door deze onbeduidende preek nog enige druppels van hemels vocht mogen gevallen zijn op deze dorre en droge wijnstok, en dat de Heere mijn wens, die ik heden doe in navolging van de heilige Mozes, onder u naar de rijkdom van Zijn genade wil vervullen: Mijn leer druïpe als een regen, mijn rede vloeie als een dauw, als een stofregen op de grasscheutjes en als druppels op het kruid, Deuteronomium 32:2.

AMEN